

הישיבה המאה-ושמונים-ושמונה של הכנסת השישית

יום שלישי, י"ט סיון תשכ"ז (27 יוני 1967)

ירושלים, הכנסת, שעה 16.00

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היום הונחו על שולחן הכנסת, לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה: 1. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 6), תשכ"ז—1967; 2. חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 11), תשכ"ז—1967; 3. חוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז—1967.

הי"ר ק. לוז: אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. ראשונה נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

סגן מזכיר הכנסת א. צידון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע כי

ב. חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 11), תשכ"ז—1967 *

(קריאה ראשונה)

ניכרים מארץ ישראל, לאו דווקא רצופים, והנמצאים זה למעלה משבועיים בשליטת צה"ל.

התפיסה המשפטית של מדינת ישראל, שהיתה מאז ומתמיד תפיסה אורגנית והותאמת לעובדות המדיניות הממשיות, היתה מושגת על העקרון, שהמשפט, השיפוט והמינהל של המדינה חלים על חלקי ארץ-ישראל המצויים בריבונותה של המדינה הלכה למעשה.

דעת הממשלה היא — ובזאת עולה השקפתה בקנה אחד עם החוק הבינלאומי — שבנוסף על שליטת צה"ל נחוצה מעשה ריבונות מובהק מצד המדינה כדי שיהא המשפט הישראלי חל על שטח כזה. מבחינה מעשית ומדינית כאחד, אין מעשה ריבונות כזה יכול להיעשות בלי מספר תנאים מוקדמים, אם רוצים לשקוד על שלמות המעשה ויעילותו.

אי לזאת ראתה הממשלה צורך להציע לכנסת שתחוקק את החוק שאני מביא, הקובע כי המשפט, השיפוט והמינהל של המדינה יחולו בכל שטח מארץ-ישראל אשר הממשלה תקבע בצו. אם תקבל הכנסת את החוק, כפי שמקווה הממשלה, תהא הממשלה מוסמכת לקבוע בצווים, מזמן לזמן, מה הם השטחים שעליהם יחולו המשפט, השיפוט והמינהל של המדינה. אם יחול המשפט שלנו על שטח כלשהו שניתן לצרפו לשטח מוניציפאלי, הרי יאפשר הדבר השבת החיים המוניציפאליים התקינים והמסודרים. וזהו נושא החוק לתיקון פקודת העיריות.

כפי שאמרתי, חוק השמירה על המקומות הקדושים בא כמובן להבטיח שמירה עוד יותר יעילה עליהם מכפי שהיתה נהוגה במדינת ישראל מאז הקמתה עד היום. אולם בנושא זה, כפי שאמרתי, יגיד את דברו שר הדתות.

אי לזאת אני מבקש, אדוני היושב-ראש, להעביר את הצעת החוק שהבאתי — חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 11), תשכ"ז—1967 — לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הי"ר ק. לוז:

הכנסת תעבור לסעיף כ"ב של סדר-היום: חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 11), תשכ"ז—1967, קריאה ראשונה. רשות הדיבור לשר המשפטים.

שר-המשפטים י. ש. שפירא:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שלוש הצעות החוקים אשר הממשלה מביאה היום לפני הבית, מהוות שלושה גרסאות של בנין חוקי אחד. הצעת החוק לתיקון פקודת העיריות, שתובא לכנסת עליידי שר הפנים, נובעת בפועל ממש מהצעת החוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט, כפי שיש לראות מעצם נוסח אותה הצעת החוק, וכפי שיוסבר הדבר עליידי סגן שר הפנים.

הצעת חוק השמירה על המקומות הקדושים — שתובא לכנסת עליידי שר הדתות — מקבלת את המדיה הנכונים אם תקבל הכנסת את הצעת החוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט.

אדוני היושב-ראש, מדינת ישראל אשר שכנותיה חרשו עליה מזימות עוד לפני שבאה לעולם, ושהותקפה מחדש לפני שלושה שבועות, יצאה ממלחמת מגן זו כאשר עטרת הנצחון על ראש צבאה — צבא הגנה לישראל.

כבר סופר, ועוד יסופר רבות בשנים, על האפופיאה הנפלאה הזאת של עם ישראל הקטן שקם לעמוד על נפשו נגד הרבים והגדולים ממנו פי כמה, אשר ראו עצמם נתמכים עליידי מעצמה אדירה. לא ארהיב עוז ולא אנסה את כוחי הדל באפוס אדיר זה. לו ניסיתי, דומה הייתי למי שמהין להוסיף אורו של פנס כים לבוהק השמש המאירה לארץ-ול-דרים עליה.

הטעון קביעה — לצורך הצעת החוק שאני מביא עתה לפני הכנסת, החוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט — הוא שצבא הגנה לישראל שחרר מעול זרים חלקים

— חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 6) (לוו, בן-מאיר); חוק השמירה על המקומות הקדושים (לוו, ורפהטיג) —

ג. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 6), תשכ"ז — 1967 *

(קריאה ראשונה)

היו"ר ק. לוו :

נשמע עכשיו דברי פתיחה לחוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 6), תשכ"ז—1967. לאחר מכן נשמע דברי פתיחה לחוק השמירה על המקומות הקדושים. הדיון בשלושת החוקים האלה יהיה משולב. רשות הדיבור לסגן שר הפנים.

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אחת מאבני היסוד של מדינת דמוקרטית שמדינת ישראל מושתתת עליה, זו מוניציפליזציה של כל השטחים הנמצאים בשטח המדינה שחוק שיפוט המדינה חל עליו. חלקהארי של הארץ כבר נמצא כיום במצב של מוניציפליזציה מלאה. נשארו מספר כפרים שבשנים האחרונות עושים מאמץ כדי שיקבלו גם הם סטטוס של מועצה ושתהיה אפשרות לכל שטח מקומי להבטיח לתרום שביאו את כל השירותים הדרושים.

לגבי העיריות, אם נמצא עליי עיריה שטח שהוא בלי שיפוט ואינו שייך לשום שטח מוניציפלי אחר, לפי המצב בחוק הקיים, לפני ששר הפנים מחליט על הכללת שטח, הוא צריך להקים ועדת חקירה שתבדוק את המצב ותמליץ על פתרון הבעיה.

בקשר עם החוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 11), תשכ"ז—1967, שהביא לפנינו שר המשפטים, הנהגה את תחילת הממשלה בצו על שטחים מסוימים שיוחל עליהם המשפט, השיפוט והמינהל של המדינה, עלול להיווצר מצב

ששטחים אלה יישארו בלי שיפוט מוניציפלי. רצוי מאד שהשיפוט המוניציפלי יוקם בהקדם האפשרי, בכל המהירות האפשרית, ושתושבי השטח הזה לא יסבלו מחוסר מתן שירותים. תים. עליידי כך הבוא גורמליזציה גם בשטח זה. על כן בא סעיף 8א (א) לתת סמכות לשר הפנים לפי שיקול-דעתו וללא עריכת חקירה להרחיב בהכרזה את תחומה של עיריה פלוגנית. הסעיף הזה יוגבל לאותם שטחים שהממשלה קובעת בצו לפי החוק הקודם שהביא שר המשפטים לפנינו. עליידי כך יוכל שר הפנים, אם ימצא לנכון, לאפשר מיד לשטח הזה לקבל את כל השירותים הדרושים וליצור לעצמו את כל הזכויות הקיימות כלפי מקום שיש בו שלטון מקומי לפי המשפט הישראלי.

סעיף 8א (ב) בא לומר שאם השר קובע כאמור בסעיף 8א(א), הוא צריך להביא בחשבון שהאוכלוסיה הנמצאת בתוך אותו שטח שנקבל בשטח העיריה, אינה מיוצגת במועצה של אותה עיריה. לפי פקודת העיריות אין כיום סמכות להוסיף חברים למועצה. חוק הבחירות לרשויות המקומיות אינו מאפשר לאדם להיות חבר מועצה אם לא היתה לו זכות לבחור, לאמור, שלא הופיע בפנקס הבחורים. על כן בא סעיף 8א(ב) להעניק לשר הפנים את הסמכות להרחיב במקרה כזה את המועצה עליידי מינוי חברים מתוך יושבי השטח כחברי המועצה, כדי שהם יהיו מיוצגים במועצה ותישמענה דעותיהם.

זו כוונת החוק, ואני מבקש להעבירו לוועדת הפנים.

ד. חוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז — 1967 *

(קריאה ראשונה)

היו"ר ק. לוו :

נשמע עתה דברי פתיחה לחוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז—1967. רשות הדיבור לשר הדתות.

שר הדתות ז. ורפהטיג :

ברשות היושב-ראש, מורי ורבותי. ארץ-ישראל היא ארץ הקודש וארץ בה נמצאים מקומות קדושים לכל הדתות המונותאיסטיות בעולם. בארץ אבותינו המקומות הקדושים לדת ישראל. לישראל, כל הארץ קדושה היא, אכן יש דרגות בקדושה וישנם מקומות קדושים ביותר. עשר קדושות, אומרת המשנה, ירדו על ארץ-ישראל. שמונה מהן קיבלה ירושלים, ובמרכזה הכותל המערבי שלדברי חכמינו ז"ל, זה הכותל לא זזה ממנו השכינה מעולם. ככתוב "הנה זה עומד אחר כחלוננו".

בארץ-ישראל גם מקומות קדושים לנצרות, לכל הכנסיות הנוצריות, בארץ-ישראל גם מקומות קדושים לאיסלאם. וכה אמר הנביא מיכה: "כי כל העמים ילכו איש בשם אלוֹהֵי, ואנחנו נלך בשם אדוני אלהינו לעולם ועד".

כבוד ושמירה על המקומות הקדושים הם נחלת כל עם תרבותי. כבוד ושמירה על המקומות הקדושים הם במסורת הטובה והמפוארת של עם ישראל ומדינת ישראל. את הפסוק: "ואל יבוא בכל עת אל הקודש" מפרש הרב א. י.

קוק ז"ל, ואני מצטט קטעים מדבריו: "ומצינו יחס הקדושה והכבוד עליידי הרחוקה ושלילת קירוב... תחת להתנהג עם המקום הקדוש בדרך גסות, הרחיקו אותנו חז"ל מלהתקרב אליו... והנה עומדים אנו ביראה מרחוק ומצפים לחסדי אדוני שישב רתמיו ויאר לנו באור גאולה שלימה שנוכה עליידי לטהרה גמורה".

ואם עלינו ללמוד ולהסיק מדברים אלה, הרי עלינו לחנך את ציבורנו ואת עצמנו ליחס של כבוד, וכדברי הרב קוק ז"ל, לעמידה ביראה מרחוק ממקומות קדושים. חרדת קודש במקום קודש.

במשך תשע-עשרה שנות חידושה של מדינת ישראל הוכיחה מדינת ישראל חרדתה ודאגתה העמוקה לשלומם של המקומות הקדושים לכל הדתות. רק לפני שבועיים הודיע ראש הממשלה בפגישה עם ראשי כל הדתות כי המדינה תמשיך ותשכלל האמצעים לשמירה על המקומות הקדושים. מדיניותה של ממשלת ישראל לגבי המקומות הקדושים מושתת על שלושת העקרונות הבאים: א) תובטח למקומות הקדושים של כל הדתות שמירה מעולה מכל חילול ומכל פגיעה ברגשותיהם של בני הדתות שהמקומות האלה מקודשים עליהם. ב) תובטח לכל בני הדתות בכל מקום שהם גישה חופשית למקומות המקודשים להם. לה'

חברת ל"ג, ישיבה קט"ח

— חוק השמירה על המקומות הקדושים (ורהפטגי); חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 11);
— חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 6); חוק השמירה על המקומות הקדושים (דיון) (לוח, פרוש, שוסטק) —

החוק המונחת לפניכם, ואני מבקש להעבירה לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ויקיימו בנו דברי הנביא ישעיהו: „והביאותים אל הר קדשי ושימחתים בבית תפילתי, עלותיהם וובחיהם לרצון על מזבחי, כי ביתי בית־תפילה ייקרא לכל העמים.“

דיון

לציון. ייחודה של ירושלים הוא בקדושתה. חלילה לנו מל־
חלל את טוהר קדושתה ותפארתה.

כאן גם המקום לבקש להיוהר בקדושת המקומות הקדושים. כאן המקום לפנות, ואני פונה בשאלה: מדוע ולמה לא ניתנת הזכות לאותם המוסדות הגדולים, מוסדות התורה והחסד, שהיו להם בנינים בירושלים העתיקה? מדוע לא להתויר להם את בניניהם ומקומם, כמו שכבר הוחזר הר הצופים ל„הדסה“ ולאויג'בריסטה?

בשעה זו חובתנו להעלות זכרונם של אחינו הקדושים שנפלו חלל במלחמת שחרור ירושלים וערי ישראל. משפחות שכולות — אין בפנינו דברי נוחם. המקום ינחם אתכם בני חמת ציון וירושלים, ולא תוסיפו ולא נוספו לדאבה עוד. עוז גבורתם נזכור לנצח, ונשמחם תהא צרורה בצרור החיים. אנו תפילה ותקווה שלפנינו ימים גדולים, ימי תמורה, ימי הכרה של „מלאה הארץ דעה את ה'“; אני בטוח שכולנו ראינו בברכה רבה את ההתעוררות של אותם ניצוצות הקדושה בכל לב יהודי להכרה שזוהו מעשה ה', ברוך המקום, ברוך הוא, שהוא זוכר את ירושלים בכל שעה, כמאמרו של התנא דבי אליהו. מיום שחרבה ירושלים — אין שמחה לפני הקדוש ברוך הוא, עד שיבנה את ירושלים ויתויר את ישראל לתוכה. כבודי המדרש: ואין הקדוש ברוך הוא עתיד לנחם את ירושלים אלא בשלום. אנו תפילה ואנו תקווה וזוהי שאיפת כולנו: הפרוש סוכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל, ועל ירושלים, אמן.

היור' ק. לוז :

רשות הדיבור לחבר־הכנסת שוסטק, ואחריו לחבר־
הכנסת וילנר.

אליעזר שוסטק (המרכז החופשי):

אדוני היושב־ראש, בדחילו ורחימו אני נוטל את רשות הדיבור בדיון זה. יש לנו במדינתנו פקודת שטח השיפוט והסמכויות משנת תש"ח (1948). נאמר שם בשני הסעיפים הראשונים: (1) כל חוק החל על מדינת ישראל כולה, ייראה כחל על כל השטח הכולל גם את שטח מדינת ישראל וגם כל חלק מארץ־ישראל, ששר הבטחון הגדיר אותו במנשר כמחוקק על־ידי צבא הגנה לישראל; (2) כל איש או חבר אנשים המוסמכים בתוקף חוק, כאמור, לכהן או לפעול במדינת ישראל כולה, ייראו כמוסמכים לכהן או לפעול בכל השטח, הכולל גם את שטח מדינת ישראל וכל חלק מארץ ישראל, ששר הבטחון הגדיר אותו במנשר כמחוקק על־ידי צבא הגנה לישראל.

מכוח פקודה זו, יש בסמכותה של מדינת ישראל לפעול בשטחים אלה, אם שר הבטחון יוציא את המנשר הדרוש. לשם מה איפוא נחוץ החוק הזה בנוסח המוצע?

מה אומר החוק הזה? הוא אומר כי „רשאי השר, לפי שיקול דעתו וללא עריכת חקירה לפי סעיף 8, להרחיב באכרזה את תחומה של עירייה פלונית על־ידי הכללת שטח שנקבע בצו...“

הארץ ומלואה ואין גבולות צריכים לעמוד כהפרעה לקיום מצוות דת בתום־לב. ג) ניהול פנימי של המקומות הקדושים על־ידי הרשות האחראית של אותה דת, לה קדוש המקום.

כדי לתת תוקף חוקי ביתר שאת וביתר עוז למדיניות האמורה לגבי המקומות הקדושים מציעה הממשלה הצעת

היור' ק. לוז :

אנו ניגשים לדיון משולב על שלושת החוקים שהובאו מטעם הממשלה לקריאה ראשונה.

רשות הדיבור לחבר־הכנסת פרוש, ואחריו לחבר־הכנסת שוסטק.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה. לפני תשעה דורות הגיעו לירושלים עיר הקודש אבות משפחתי, שהיו מעשר המשפחות הראשונות שהגיעו להסתופף בעיר הקודש אחרי החורבן. ובהעלותי על זכרוני, כשאני מעלעל בדפי הזכרונות של אבות משפחתי בכל הדורות, כדורות אלה שהיינו תחת שלטון זרים — השלטון התורכי ואחריו השלטון המנדטורי — שנות תלאות, צרות ורעות — אני רואה בחוקים אלה משמעות גדולה.

לבות אלפי רבבות אחינו בני ישראל, בכל מקום שהם, רועדים ורוטטים כאשר מגיע לאוזנם בשעה זו דבר הבאת החוקים האלה שמשמעותם משמעות היסטורית. חרדה ורעדה, הפורטות על כל נימה הנשמה היהודית, תאחו אותנו כשאנו משווים לעינינו הניסים והנפלאות, חסי ה' בחן חסד לצבאות ישראל, שהגענו לנצחון הזה במלחמה ללא תקדים שעברה עלינו. בשבוע ה' את שיבת ציון היינו כחולמים. אולי חלמנו כי נצא מן המערכה חיים. אולם מי מאתנו העלה על דעתו רק לפני חודש ימים כי נגיע לריבונות ישראל על מרחבי כל שפתי ארץ הקודש בגבולותיה המורחבים; ריבונות ישראלית על המקומות הקדושים, קברי אבותינו ואמותינו; ריבונות ישראלית על ירושלים עיר הקודש; ריבונות ישראלית על שריד בית־מקדשו, הכותל המערבי, שלא זזה שכינה ממנו מעולם? כשם שזכינו ליום הזה, אנו מייחלים ומתפללים ליום הגדול, ליום ביאת משיח צדקנו. ועד ליום הגדול — ניהור ונשמור על קדושת הר הבית, לא לעורר חלילה קיטרוג בימי חסד ורחמים אלה.

במסכת פסחים נאמר: בין שלישי לרביעי — בין הכוס השלישית לכוס הרביעית של ליל תג החירות — לא ישתה, ועל זה מצאנו בגמרא ירושלמי: למה לא ישתה? כדי שלא ישתכר ולא יוכל עוד לומר הלל, משמעות הירושלמי היא שבהגיעו לריבונות, אל נהא שיכודי נצחון; אל נשתה, אל נחשוב כי השגנו את השיא. לא הגענו עוד לשלמות הגאולה; לא נוכל לומר הלל, כי עלינו להגיע לדרגה הנכספת של הג' אולה השלמה, של „ולקחתי אתכם לי לעם, והייתי לכם לאלוקים.“

משאלתנו ובקשתנו מכם, אחים חברי הכנסת: אל נהא שיכודי נצחון, נשמור על ייחודנו; נשמור על ייחודה של ירושלים. ירושלים היא שבשילגו לא עיר ככל הערים, בירה ככל הבירות. כי מציון תצא תורה, ודבר ה' מירושלים. עתידה ירושלים להיעשות פנס לאומות העולם, והם מהלכים לאורה. כך אומר הפסיקתא. נאזין ונקשיב לקול השכינה הקורא אלינו; ותחזינה עינינו בשובר לציון; בשבוע ה', בשבוע השכינה

— חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 11); חוק לתיקון סקודת העיריות (מס' 6); חוק השמירה על המקומות הקדושים (דיון) (שוסטק, לוז, וילנר, בגין) —

היא פועלת בניגוד לרצונו של כל העם, איננה מייצגת בענין זה את העם בציון, איננה מייצגת את כל אזרחי המדינה אשר שפכו את דמם ואשר עמדו לשפוך את דמם ועמדו להיות מושמדים; איננה מייצגת בענין זה את האומה; כל תחלום ובל תחשוב להפעיל את הסמכויות הללו רק לפי בחירה ולהשאיר לעצמה את האפשרות גם לוותר, כי אם מתכוונים שלא לוותר, הרי כפי שאמרתי, אנו יכולים לפעול לפי פקודת שטח השיפוט והסמכויות משנת תש"ח, ואין צורך בחוק זה.

לא ראיתי עד היום את המגשר של שר הבטחון, שצריך היה להתפרסם מכבר לפי הסמכויות הנתונות בידי. עשינו זאת ב-1948, עשינו זאת ב-1956, ולא עשינו זאת עכשיו, כאשר אנו זקוקים לכך.

לכן, רבותי חברי הכנסת ואדוני היושב-ראש, יש להתריע ולהזהיר שלא יפרשו את החוק הזה באופן שאפשר להוציא חלקים משטח שיפוט של מדינת ישראל. רק אם נקבל הודעה מוסמכת כי כוונתה של ממשלת ישראל להפעיל את סמכויותיה על כל השטחים המוחזקים כיום על-ידי צבא ההגנה לישראל, נוכל לראות בחוק המוצע חוק עם כוונה רצויה עכשיו לאומה, ונצביע בעדו.

הנ"ר ק. ר. לוז :

רשות הדיבור לחברי-הכנסת וילנר, ואחריו — לחברי הכנסת מייקנס.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

חברי הכנסת, הגשת שלוש הצעות החוקים הללו זהו צעד נוסף להחמרת תוצאות המלחמה אשר פתחה בה הממשלה, צעד נוסף להעמקת השלטון בשטחים הכבושים, צעד נוסף אשר תוצאותיו הן שליליות ומזיקות ביותר למדינת ישראל ולעמיתה.

אני מסכים בהחלט לדבריו של חברי-הכנסת שוסטק אשר אמר: "פועלים כגנבים בלילה, כאילו צריך להעביר את החוקים האלה בחפז, מתוך חשש מדעת הקהל העולמית".

השר מ. בגין :

עד כאן?

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

מסקנות, כמוכן, הן הפוכות. אינני חושב שחברי-הכנסת שוסטק חותב ברצינות כי מה שהוא אמר כאן, הוא מציאותי, הוא הגיוני, הוא אחראי מבחינה לאומית. ייתכן, שבנאומים האלה דואג הוא יותר לבחירות הבאות לכנסת מאשר לדי-ברים של ממש.

אנחנו, הסיעה הקומוניסטית, הננו נגד החוקים הללו, מפני שאסור לכנסת לחוקק על חוק שהוא לגבי השטחים הכבושים, אם רוצים בשלום, אם רוצים ביום מן הימים למצוא שפה משותפת עם העמים הערבים בתוכם אנחנו חיים, חייבים לסגת מהשטחים הכבושים אל קווי שביתת-הגסק, רק החזרת שטחי הכיבוש תפתח את הפתח להסדרי שלום ולמשאיומתן בעתיד.

שמענו מעל במת עצרת האומות המאוחדות, מפי ראש ממשלת ברית-המועצות קוסיגין, שלברית-המועצות אין דבר נגד קיומה של מדינת ישראל, ושבברית-המועצות, גם היום, מעלה על נס את המתיחה בהחלטת האומות המאוחדות מ-1947 ובהקמת מדינת ישראל. על כך דיברו רובם המכריע של נציגי האומות המאוחדות בעצרת — מהמורה, מהמערב

בחוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 11), תשכ"ז—1967, נאמר: "המשפט, השיפוט והמינהל של המדינה יחולו בכל שטח של ארץ-ישראל שהממשלה קבעה בצו".

אני מצטער מאד להגיד, כי הרגשתי היא שהחוק הזה בא רק למען לא לכלול את כל העיריות ואת כל השטחים המוחזקים כיום על-ידי צבא ההגנה לישראל בשטח שיפוט של מדינת ישראל, בעוד שעליי מגשר של שר הבטחון ביכולתו להפעיל בשטחים אלה את כל הסמכויות. החוק הזה בא, לדעתי, לתת לממשלת ישראל אפשרות שלא להפעיל את שיפוט על עיריות שונות ועל שטחים שונים; כי אם מתכוונים להפעיל את שיפוט של מדינת ישראל על כל השטחים, אין צורך בחוק הזה. והנה הרגשתי. עצם הגשת החוק הזה באה לכאורה מתוך איזו הרגשת אשמה, מתוך הרגשת פחד. פועלים כגנבים בלילה, כאילו צריך להעביר את החוק הזה במהירות, בחפז, מדוע אנו צריכים להצטרק ולחשוש? תארו לעצמכם מה היה קורה אילו, חס ושלום, צמית הדם שרצו להשמידנו, היו מצליחים. אנו פועלים לפי זכויות של שתרור חלקי ארץ-ישראל על-ידי צבא ההגנה לישראל, ולא רק בכוח, כי אם בזכות. ויש לנו בחוק כל מה שדרוש כדי להפעיל את הסמכויות הללו. האם אין בהגשת חוקים אלה כוונה ברורה שלא להפעיל את כל הסמכויות על כל השטחים?

אינני יודע לשם מה הובא החוק הזה ומדוע הובא בצורה זו. אני יודע שהקואליציה כולה החליטה שלא להשתתף בדיון הזה. אילו באמת היו כולם שותקים, ולא רק בכנסת, אלא גם מחוצה לה, אולי לא היה צורך לדבר, אולם אחרים מדברים ועוד איך מדברים. רק היום אמר ראש ממשלת ישראל, כי אינו מוציא מכלל אפשרות תיווך מצד ארצות-הברית ומדינות אחרות. איך במשך כל הזמן אנו שומעים שגהיה מוכנים לדיונים רק במסגרת משאיומתן ישו ללא תיווכים, והנה מוסר ראש הממשלה ל"יונייטד פרס" הודעה כזאת בשביל כל העולם. אחרים מדברים על אוטונומיה ערבית באזור הגדה המערבית, אחרים מדברים על פדרציות, כולם מוסרים הצהרות, רק בכנסת דורשים מאתנו שלא לדבר. עוד לא שמעתי מפי שום שר בממשלה שיאמר הריפך — כלומר, שלא נוותר על שום שטח. ואין לזה כל קשר עם אותן נוסחאות המתנות זאת בחוזה שלום. גם אם יהיו חווי שלום, איננו צריכים לוותר על שום שטח.

ראש הממשלה אומר שהוא מוכן לנהל משאיומתן גם עם נאצרי. אינני מבין איך יכול ראש ממשלת ישראל להגיד בימים אלה דברים כאלה, שהוא מוכן לנהל משאיומתן גם עם נאצרי. האם אנו צריכים לעודד את נאצרי, האם גם אנו צריכים להציל את עורו ואת הפרסטיזיה שלו בעולם? האם בעלות-הברית היו מדרות על משאיומתן עם היטלר לאחר תבוסתו הצבאית? בקיצור, כולם מדברים, ועוד איך מדברים, מה שצריך ומה שלא צריך, אך מחברי הכנסת דורשים לשתוק.

מחובתה של הכנסת להגיד, כי אנו מתכוונים ברצינות להטיל את סמכויות חוקי מדינת ישראל על כל שטחי ארץ-ישראל המשותרת. לשם מה ההתחממות הזאת להביא חוקים, לפיהם יוטל הצו כפי שיחליט השר? כלומר, על ירושלים יחליטו ועל עיריה אחרת לא יחליטו. זהו פירושו של החוק המוצע.

קשה, כמוכן, להציע להחזיר את הצעת החוק לממשלה, אולם חובה לאומית היא להתניע בימים אלה ולומר, כי אנו רוצים שממשלת ישראל תדע, שאם היא חושבת שלא להפעיל את חוקי מדינת ישראל על כל השטחים המשותרים,

חוברת ל"ג, ישיבה קס"ח

— חוק לתיקון סקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 11); חוק לתיקון סקודת העיריות (מס' 6); חוק השמירה על המקומות הקדושים (דיון) (וילנר, בגין, לוין, פרוש, כץ, לוי, מיקוניס, לורנץ) —

מישהו יקבל זאת ברצינות? אחד מציע „אוטונומיה“, אחד מציע „מדינה פלשתינאית“ — כולם מציעים הצעות תחת כיבוש צבאי שלנו. האם זה רציני? האם עם המכבד את עצמו יסכים לפתור שאלות כאלה בתנאים של כיבוש צבאי? האם קרה דבר כזה בהיסטוריה? האם יהיה הפעם?

אתם מסתכנים. הסתבתם בשנת 1956 והיום אתם רוצים להסתבך יותר. אני דואג לעם בארץ הזאת.

יצחק מאיר לוין (אגודת ישראל):
אל תדאג כל כך.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
במדיניות שלכם אתם עלולים להביא על העם הזה אסון. אנחנו רוצים להציל את עם ישראל ומדינת ישראל מן המדיניות הזאת.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
בושה וחרפה!

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אתה בכלל צריך לעסוק בניתוחי גזיות.

יעקב כץ (פועלי אגודת ישראל):
ממש נטוריקרוא של הקומוניזם.

היו"ר ק. לוז:
רשות הדיבור לחברי הכנסת מיקוניס.

שמואל מיקוניס (מק"י):

כבוד היושב ראש, כנסת נכבדה. העיר ירושלים, בירתו הקדומה של עם ישראל, העיר הקדושה לשלוש הדתות, בותרה וחולקה לשניים לפני תשע-עשרה שנים בעקבות מלחמת תש"ח—1948, היא מלחמת ההתגוננות והעצמאות של הישוב היהודי דאז. ביתורה של ירושלים, של עיר היסטורית זו, גרם צער רב הן לעמנו והן לעם הערבי, ואפשר לומר: לעמים רבים בתבל כולה.

מלבד מה שממשלת ירדן מנעה במשך אותן תשע-עשרה שנה מתושבי ישראל היהודים את הגישה אל הכותל המערבי ואל האתרים ההיסטוריים האחרים, שימשו חומות העיר העתיקה לא פעם כעמודות התגרות וצליפה על ירושלים העב-רית מצד הלגיון הערבי.

בבוקרו של החמישה ביוני, כידוע, החלה ההפגזה הכ-בדה מעמדות העיר העתיקה לעבר ירושלים העברית, למרות הכרזתו של ראש הממשלה כי אין ישראל מתכוונת לפגוע בירדן אם זו לא תיכנס למלחמה נגד ישראל.

שלמה לורנץ (אגודת ישראל):
שמעת, חברי הכנסת וילנר?

שמואל מיקוניס (מק"י):
חכה רגע, חכה; אל תמהר.

שלמה לורנץ (אגודת ישראל):
אני אומר לחברי הכנסת וילנר ללמוד מזה.

שמואל מיקוניס (מק"י):
חכה רגע.

כיבושה של העיר העתיקה וסביבותיה עלידי כוחות צה"ל היווה חלק בלתי-נפרד ממלחמת ההתגוננות והקיום

ומהמדינות הנייטראליסטיות. במצב דברים זה אין בעיה של סכנה לקיומה של מדינת ישראל. אבל המלחמה אשר פתחו בה שליטי ישראל מתוך הסתמכות על הבטחות ועזרה אמריקנית ועזרת הצי השישי, פתחו אותה כ„בליץ-קריג“ ועכשיו רוצים לחזק זאת עליידי „בליץ-חקיקה“ — היא המסכנת את ישראל. מדיניות זו היא קצרת-ראות. היא תלו-שה מן המציאות הבינ-לאומית והאוורית. היא רק גורמת לכך, שמדינת ישראל תהיה מבודדת, כפי שהיא מבודדת עכשיו בעצרת האומות המאוחדות.

בשנת 1956 הכריז ראש הממשלה דאז, מר דוד בן-גוריון, על הקמת מלכות ישראל השלישית, והגדיר את שטחה הטריטוריאלי. מלכות ישראל השלישית החזיקה מעמד — כפי שגם אז בכנסת חזינו זאת מראש — רק חודשים מספר. עכשיו, עליידי חוקים אלה מכריזים, למעשה, על הקמת מלכות ישראל הרביעית. אנחנו אומרים לכם: אם הצדק ואם ההגיון איננו משפיע עליכם, לפחות ישפיע גא הריאליזם. אתם תלושים מן המציאות. אתם פועלים נגד ישראל. אתם מביאים נזק לעם שלנו במדינת ישראל. אתם זורעים איבה.

(קריאה : בוגד!)

אתם דוחים לשנים רבות את השלום. בחוקים אלה אתם פוגעים בבטחון מדינת ישראל.

(קריאה : אתה תלוש מן המציאות.)

אתם עוד שיכורי מלחמה ואינכם רואים מה שנעשה בעולם ומהו האינטרס הלאומי האמיתי של מדינת ישראל. אנחנו יודעים שברגע זה, כמו בשנת 1956, מדיניות קצרת-הראות היא המדיניות המקובלת בכנסת; אנחנו יודעים, שישנם מדינאים אשר כל מחשבתם מוגבלת כל-כך ושהם כל-כך לא מסוגלים לנתח את המצב בעולם של זמננו וכל-כך מסתמכים על משענות קנה רצוף...

השר מ. בגין:
חברי הכנסת וילנר, מצרים היא משענת קנה רצוף.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

מדינאים אלה עלולים לסכן את העם כשכפיהם מלל רם של דברים „פטריוטיים“.

אני רוצה להגיד לכם ואני אומר דברים אלה בכאב, כי אני רוצה שלדי יחיו במדינה זו ושמדינת ישראל תחיה כמדינה מיכרת במזרח התיכון: מה שאתם עושים חותר תחת קיומה של מדינת ישראל; אינכם יודעים מה שאתם עושים בחוקים אלה. אתם עומדים מול דעת-הקהל העו-למית ונגדה, מול האינטרסים ונגד האינטרסים של העם השני בארץ הזאת, העם הערבי הפלשתינאי, אתם רוצים לרמוס אותו לנצח; זה לא ילך; אינכם יודעים מה שאתם עושים בחוקים אלה. אנחנו מציעים להחזיר את החוקים האלה לממשלה. איננו נכנסים לפרטי הניסוח. אנחנו מתנגדים עקרונית לחוקים אלה, כי אנחנו מתנגדים לעצם החקיקה לגבי השטחים הכבושים. יש להחזיר את החוקים לממשלה ואת צה"ל אל קווי שביתת-הנשק, באווירה הבינ-לאומית הקיימת עכשיו, אנחנו בטוחים, שאם ננהל מדיניות נבונה תוך כיבוד הזכויות של כל העמים — של עם ישראל ושל העם הערבי הפלשתינאי — כי אז יש לנו האפשרות, לאחר החזרת הצבאות, להתקדם אל הסדרי שלום.

הוצעו תכניות של „דמוקרטיה“ — כפי ששמענו מה מהשרים שדיברו לפני הדיון — „בחירות חופשיות“ תחת כיבוש צבאי. האם אתם יודעים מה אתם סחיס? האם

— חוק לחיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 11); חוק לחיקון פקודת העיריות (מס' 6); חוק השמירה על המקומות הקדושים (דיון) (מיקוניס) —

בציפורי הנפש של עמנו, ברצונו הלוהט להימנע משפיכות דמים נוספת ולהבטיח את שלומם ובטחונם.

העם תובע מנציגיו הנבחרים לראות את מציאותנו בעיניים פקוחות. העם רוצה כי מצדנו אנו ייעשה הכל כדי לשנות את המצב ביחסים הישראליים-ערביים מיחסי איבה ומלחמה ליחסי שלום וידידות. דווקא מפני שניצחנו במ ערכה הצבאית, אסור לנו בתכלית האיסור להיקלע לסחר חורת-ראש מסוכנת, ויש לשקול במצב הנתון את צעדינו תוך אחריות עליונה להווה ולעתיד גם יחד. אסור שנעשה צעדים, אשר במקום לעקור את אי-האמון הקיים בין עמנו לבין העם הערבי נגביר אותו; אשר במקום להסיר מכשולים מן הדרך אל שכנות טובה, נערים מכשולים נוספים; אשר במקום למנוע אפשרות של התערבות זרה מבחוץ בענינים התלויים ועומדים כעת בין ישראל לערב, ניצור בשבילה במו ידינו את התנאים המוקדמים.

מכל הבחינות האלה, מבחינת צורכי השלום הצודק והיציב, מבחינת הצלחת המערכה המדינית, מבחינת צורכי ההווה וסיכויי העתיד, מבחינת מעמדה של ישראל כיום בזירה הבין-לאומית, מבחינת האינטרס של הכשלת מזימות נקם ומלחמה חוזרת, מבחינת האינטרס בהפגת המתחות והאיבה היהודית-ערבית — יש לדחות את שני החוקים האלה החופפים את סיפוח העיר העתיקה של ירושלים.

הממשלה מבססת ודאי את הצעתה זו גם על התפיסה האמוציונלית הכללית של המוני העם. אך ככל שתהיה מן-בנת אמוציה זו, אין היא יכולה לשמש עילה לעיוות מדיני חמור זה. זוהי הפרה חמורה של מטרת המערכה הצבאית שנכפתה עלינו על-ידי הארצות הערביות השכנות. זהו תקדים מסוכן העלול לבזבז את ההישג הצבאי המזהיר של צה"ל, של העם כולו; את היוקרה המוסרית-פוליטית של ישראל; העלול לפרוץ את חומת הידידות סביב ישראל ולהקים סביבנו חומת איבה.

ההצעה הזאת תהווה מכשול רציני בדרך פתרון הסכסוך הישראלי-ערבי, בדרך המאבק לשלום קבע צורך כדי למנוע מלחמה נוספת. ההצעה הזאת משמעותה הכוללת היא להפוך את הכיבושים הטריטוריאליים לקו איסטרטגי נוח יותר למערכה צבאית נוספת, בעוד שהאינטרס העליון של ישראל הוא להפכם לקו אסטרטגי נוח יותר למערכה על השלום. זהו ההיגוד המכריע בין הצעה זאת לבין המגמות והתכניות של נאמני בית ישראל לשלום ישראל-ערבי.

המפלגה הקומוניסטית הישראלית העלתה בשבוע שעבר בכנסת קווי יסוד לשלום ישראל-ערבי המבוססים על הזכויות החוקיות ועל האינטרסים ההיוניים ביותר של עם ישראל והעם הערבי. לא נרתענו מן הסתירה שנוצרה בין עמדתנו לבין עמדת כוחות קומוניסטיים אחרים לגבי המערכה הצבאית שהחלה ב-5 ביוני, לגבי אופי הסכסוך הישראלי-ערבי ולגבי כלל הבעיה הישראלית-ערבית. אנו סמוכים ובטוחים כי עמדתנו היא הצודקת, כי זוהי עמדה המגינה על שלום ישראל, על שלום ערב ושלום העולם כאחד; כי זוהי עמדה פטריוטית עקבית ועמדה אינטרנציונליסטית עקבית; כי היא מבטחת בנאמנות את עקרונות הסוציאליזם המדעי, כי כל מפלגה קומוניסטית הראויה לשמה, ובכל ארץ שהיא, לו היה נוגע לה הדבר במישורין, יהיה נוקטת בדיוק אותה העמדה גופה. עמדה זו היא המדריכה את מפלגת הקומוניסטית להת-נגד לשתי הצעות החוק שהובאו לפני הכנסת.

יש להיגוד מדרך העצבנות, הרתיחה והרגשנות. יש להיגוד משיקולים חולפים הנוגדים את האינטרסים העליונים

של עם ישראל, שהחלה ב-5 ביוני 1967. אך באותה מידה גופה, בעיית ירושלים העתיקה מהווה חלק של כלל הבעיה שניצבה לפני עם ישראל לאחר הנצחון הצבאי על מצרים, ירדן וסוריה, היא בעיית הנצחון בחזית המדינית, בחזית השלום. בפי ראש הממשלה לפני פרוץ הקרבות, בפי שר החוץ אבא אבן בעצרת האו"ם הנוכחית, הובעה בניסוחים שונים מטרת העם במערכה הצבאית שנכפתה עליו: המטרה של הבטחת הבטחון והשלום. עם ישראל, העם היהודי בעולם, דעת-הקהל המתקדמת והאוהדת לישראל בתבל כולה, כל ידידי ישראל מצפים במערכה הישראלית על השלום לתנהל באותה תנופה, ליכוד, אחריות ותבונה כפי שהתנהלה המערכה הצבאית; שהמערכה על השלום תעורר את אותה האהדה וההסכמה כפי שעוררה המערכה הצבאית; שהמערכה על השלום תתרום למניעת התמודדות צבאית נוספת עם הארצות הערביות, להפגת המתחות באזור ובדעת-הקהל העולמית, למניעת התערבות זרה.

שתי הצעות החוק, פרט לחוק השמירה על המקומות הקדושים, שהובאו בדחיפות מזורה לכנסת מקנות למעשה לממשלה את זכות הסיפוח. הן מקנות לממשלה את זכות הסיפוח לא רק לגבי העיר העתיקה של ירושלים, שזוהי למעשה מטרותן העיקרית, אלא גם לגבי ערים אחרות. זוהי הסכמה חוקית של הממשלה, מבלי לשאול ובמלי להתחשב בצד השני, לבצע צעד חד-צדדי, שבו סמוגות לא מעט סכנות. לולא מטרה זו, היתה וישנה כל האפשרות וישנו כל הצורך להרחיב את השירותים המוניציפליים גם על ירושלים העתיקה.

שתי הצעות החוק — חוק לחיקון פקודת העיריות (מס' 6), תשכ"ו—1967, וחוק לחיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 11), תשכ"ז—1967 — שהובאו לפני הכנסת, עומדות בסתירה משוועת למטרת השלום של עם ישראל, והן עלולות רק לתת סגל למערכה של השוביניזם הערבית ובעלי-בריתה בעולם כולו נגד ישראל. הן עלולות לעורר גם כוחות נוספים נדגנו, כוחות אשר הראו או ניטראליות או אף אהדה כלפי המערכה הצבאית להבטחת עצם קיומה כשחוננו וזכו יותיה הריבוניות של מדינת ישראל; הן עלולות לשמש התי-חלה לבידוד ישראל ולמצור מוסרי-פוליטי עליה.

נקודת-המוצא של עם ישראל כולו, כאשר הוא ניצב לפני המערכה הצבאית, היתה לא כיבושים וסיפוחים טרי-טוריאליים, אלא הבטחת השלום, הבטחת קיומנו ועתידנו הלאומי. הרוב המכריע של העם, של הציבוריות הישראלית, רואה בהחזקת השטחים הכבושים דבר זמני בתהליך המאבק על שלום קבע לטובת שני הצדדים. שר החוץ אבא אבן הכריז בעצרת האו"ם כי מטרת ישראל היא בטחון ושלום תוך משאימתן בין שוים — ללא מנצחים ומנוצחים. יתר על כן — וזאת אני אומר באוניו חברה-כנסת שוסטק — גם שר הבטחון משה דיין הכריז ביום הראשון של הקרבות, ואני מצטט: „לנו אין מטרת כבוש; יעדנו האחד הוא לשים לאל את נסיון הצבאות הערביים לכבוש את ארצנו...“ זאת אמר משה דיין ב-5 ביוני.

עמנו, הרוצה בשלום, מוסר לעצמו דיווח-שבון, כי אפשר להשיגו על יסוד מוסכם, על יסוד עשיית צדק לפני הצדדים, על יסוד הבטחת הזכויות הצודקות של עם ישראל ושל העם הערבי, ללא תכתיב מזה וללא כניעה מזה. כל נסיון לזנוח את המטרה הקדושה של השלום, כל נסיון לנהל את המערכה המדינית שלנו מעמדות של כוח, כל נסיון ליצור עובדות מוגמרות המכשילות הסכם שלום — פוגע

— חוק לחיקון סקודת סודי השלטון והמשפט (מס' 11); חוק לחיקון סקודת העיריות (מס' 6); חוק השמירה על המקומות הקדושים (דיון) (מיקוניס, לון, אבנרי, י. ש. שפירא, בדר) —

ביותר מן הצורה בה נעשה הדבר. קשה לומר שהדבר נעשה מאחורי גבה של הכנסת, שהרי זה הובא לכנסת. אבל ללא דיון אמיתי בכנסת, ללא התמודדות בכנסת, במנותק מן הבעיות האמיתיות הגורליות, תוך קביעת עובדות לגבי שטח מסוים, השטח של ירושלים, כשעצם קביעת עובדות לגבי יש לה משמעות לגבי שאר השטחים. אם אנחנו אומרים משהו לגבי ירושלים, אנחנו אומרים משהו משהו, אותה גישה, אינה חלה על שטחים אחרים. מדברים פה על ארץ ישראל. לא ברור לי מה זאת ארץ ישראל מבחינת החוק. ברור לי מה זאת ארץ ישראל מבחינת התודעה הלאומית וההיסטורית. אבל אם מדובר על ארץ ישראל — מה לגבי חצי האי סיני והרמה הסורית? כל הדברים האלה, אדוני היושב-ראש, מחייבים דיון. הגיע הזמן לדיון זה. דחיית הדיון אינה במקומה. הסיבות הניתנות לדחיה זו אינן משכנעות. יכולה להיות סיבה לאי-קבלת החלטה רשמית בממשלה. את זאת אני עוד יכול להבין איכשהו. אך אין שום סיבה למניעת דיון ציבורי בכנסת.

אני אצביע בעד החוקים, ברוח הדברים שאמרת.

הדו"ר ק. לון:

רשות הדיבור לשר המשפטים, לדברי תשובה.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מסכים בכל לבבי לדברי חבר הכנסת מיקונים שבתוך עשרת תפארת למלחמה צריכים לבוא חווי שלום בלי תכתיבים, ואני מעריך מאד את עמדתו לרגל התנגדותו של חלק גדול — ועוד יותר, אולי חלק חזק — של התנועה הקומוניסטית, המתחיסט בשלילה לרעיון חשוב, אלמנטרי ואנושי זה. צר מאד שאנחנו רואים במשך שנים שהעובדה שמדינת ישראל היא מדינת היהודים, משפיעה לא בכמעט על יחסה המיוחד של ברית-המועצות כלפי מדינת ישראל.

לא אחדש מאומה אם אספר שאחרי מלחמת סיני, בה היו גנו הק שנקטה ברית-המועצות, שלוש מדינות, בשלבים שונים — שתיים אדירות ואחת קטנה — כל חמתה של ברית-המועצות נשפכה כמובן על המדינה הקטנה הזאת.

יש מדינות במערב אשר שנים אין לברית-המועצות יחסים דיפלומטיים אתן, ואילו אתנו היו לברית-המועצות יחסים דיפלומטיים, אבל יחסי מסחר תקינים מנהלת ברית-המועצות עם המדינות ההן ולא אתנו. זה כאחת-עשרה שנה אין יחסי מסחר בין ברית-המועצות ובין ישראל, שלא באשמתה של ישראל, וכעת מאד להשתחרר מן ההנחה שעובדת היות מדינתנו מדינת היהודים הוא גורם קובע.

היה מעניין ומרתק ממש לשמוע את הדואט של חבר הכנסת שוסטק וחברי-הכנסת וילנר על כך שהממשלה פועלת כנבנים בלילה, שהממשלה איננה מייצגת את העם. דרושה מידה גדולה מאד של אומץ-לב לומר ל-120 חברי כנסת, שהקומץ הקטן מערער על סמכותה של הממשלה, של כל ממשלה, מפני שהממשלה איננה יכולה להתקיים במדינתנו כשאינו רוב העם תומך בה; על אחת כמה וכמה — ממשלה הנתמכת על-ידי תשעים אחוז מחברי הכנסת.

יוחנן בדר (גחיל):

קצת יותר מזה.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

גם תשעים אחוז אינם ענין של מה בכך, וזאת במדינה שבה לבחירות לא הולכת מפלגה אחת, במדינה שבה לא מצביעים תשעים ותשעה אחוזים מהבוחרים.

של ישראל, ולהפעיל את כל כוחות האומה למען הבטחת השלום — לנו ולבנינו אחרינו.

הדו"ר ק. לון:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. העם רוצה באיחוד ירושלים. אני תומך באיחוד ירושלים. תודתנו נתונה לחיילים, שכבשו את העיר בקרבנות דמים, תודתנו נתונה גם לממשלה, שנתנה את הפקודה ברגע המכריע. למרות הנסיגות לשיכתוב ההיסטוריה הקרובה ביותר, הנעשים כיום בארץ, בצורה מרושעת ועבורת הצנורה הצבאית, יש לבטא מעל הבמה הזאת את העובדה, שהממשלה כולה החליטה על המעשה הזה. אולי יש להעלות על נס במיוחד את אותם השרים, אשר בשעות המכריעות דחפו את הממשלה אל המעשה הזה. אני מתכוון — נדמה לי שאנני טועה — לשרים בגין ואלון. יחד עם זאת, כבוד היושב-ראש, יש לי ספק אם זו הדרך הנכונה לבצע את איחוד ירושלים, מבחינה מינהלית. איחוד ירושלים הוא חלק מן ההסדר הכללי לפתרון הבעיות הנובעות מן המלחמה; חלק מן הוויכוח הכללי על עתיד השטחים הכבושים.

אין זה סוד שאני, וחברי, דוגלים באיחוד הארץ, במסגרת של פדרציה בין מדינת ישראל ובין מדינה ערבית שתקום בגדה ובעזה, פדרציה שבירתה הטבעית תהיה ירושלים המאוחדת והשלמה, שתחלק של מדינת ישראל. ואני שואל: מדוע מתרוקנת הכנסת מתוכנה? אני חוזר ושואל מדי יום ביומו: מדוע מרוקנים את הכנסת מתוכנה האמיתית? בשעה שעומדות לפנינו בעיות גורליות כל-כך, בעיות שלגבי הן חלוקות הדעות לא רק בכנסת, כי אם גם בציבור, בשעה שיש צורך בהיברבות, בהתמודדות של רעיונות — מדוע בשעה זו מרוקנים את הכנסת מתוכנה, על-ידי מניעת ויכוח אמיתי על הנושאים החשובים האלה בכנסת? הרי הצורה בה מובאים החוקים האלה לכנסת — פירושה מניעת ויכוח; פירושה העתקת הוויכוח מן הכנסת, שהיא בית-הנבחרים של העם, המנהלת ויכוחים לפני העם ובאוזני העם, הפורום הסגור של הממשלה, שהסכה עכשיו לכנסת-זוטא.

לא זו היתה הכוונה כאשר הצבענו בעד ממשלת הליכוד הלאומי. איננו מתחטים על כך, אבל לא בחרנו את ממשלת הליכוד הלאומי כדי להעביר את כל הוויכוחים הגדולים, הגורמים לעתידנו, לעתיד המדינה, לעתיד הדור כולו, שפוטו כמשמעו — להעביר את הוויכוחים האלה לפורום סגור של הממשלה, אשר בה מתמודדים נציגי מפלגות בצורה שאיננו יודעים אותה; בצורה שאיננו יכולים אפילו לפרסם אותה. כי ברגע זה מונעת הצנורה הצבאית, הכפופה לשר הבטחון, כל איזכור, בעתונות, של הדעות המתנגשות בממשלה. אני רוצה להעיר את השומת-לב הממשלה לעובדה זו — אינני בטוח אם הממשלה כולה יודעת זאת, — שכיום אי-אפשר לרווח בעתונות על התנגשות הדעות. אי-אפשר לפרסם מי דוגל במה; וכך ניתן להטיח בציבור את הרושם הכוזב ששרים מסויימים דגלו בעמדה מסויימת כשעמדתם האמיתית היתה הפוכה; שפלוגי התנגד לפעולה הצבאית, בעוד שהוא באמת תמך בה, ולהיפך, שפלוגי עשה מעשים מסויימים, כשהאמת היא שאותו פלוגי התנגד לאותה פעולה, ודחה אותה ל-48 שעות, וגרם אולי בכיה לדורות.

כבוד היושב-ראש, אני מחייב — כאומר — את תוכן החוקים האלה. אצביע בעדם, מפני שאני מחייב את תוכנם לגבי העיר ירושלים. אבל אני מבין את הסתייגותי העמוקה

— חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 11): חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 6); חוק השמירה על המקומות הקדושים (דיון) (י. ש. שפירא, שוסטק, ורטמן, בגין, וילנר) —

של קוסיגין את האימרה שמותר למדינת ישראל להתקיים. אין לי ספק בדבר שחבר-הכנסת וילנר יודע בדיוק שהממשלה פתחה במלחמה; וכי מה יש לבדוק, מה יש לראות? וכי יש להביא בחשבון את ההפגנות הכלת-פוסקות על משקי הגליל? האם יש להתחשב בריכוזים העצומים והמאיימים שהוצבו בדרימה של הארץ? למה צריך לבדוק את הדברים האלה?

(קריאה: וההפגנה על ירושלים וסגירת מצרי טיראן...)

אתה רוצה רשימה מלאה? הרשימה ארוכה עד מאד ומכאיבה מאד. למה צריך לבדוק את הדברים הללו, לא כה אמר קוסיגין... וחבר-הכנסת וילנר, העבד הנרצע של מר קוסיגין — או כל מי שיושב במקום שיושב קוסיגין, וכאשר היה סטאלין, היה זה סטאלין — איננו יודע דבר אחר אלא לתזרזר על כל מה שהוא אמר נגדנו.

השר מ. בגין:
לרבות עלילת הרופאים.

שר-המשפטים י. ש. שפירא:
גם לעלילת הדם על הרופאים היית שותף.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אם מדברים בסגנון כזה, אני יכול לומר שהממשלה היא עבד-נרצע של ג'ונסון. אני לא דיברתי בסגנון כזה. אם משתמשים בסגנון כזה, אני יכול לומר שאתם עבדים נרצעים של האמריקנים האימפריאליסטים.

שר-המשפטים י. ש. שפירא:
לא יימצא בפרוטוקול של שום מפלגה המשתתפת בממשלה, או נמצאת מחוצה לה, שעבר המלחמה הכריז המנהיג או אחד המנהיגים — ואתה אינך מנהיג של מפלגתך — ש"אנו עומדים לפני מלחמה עם נאצר ואנו נתמך בנאצר במלחמה זו". אין לנו צורך להיכנס במלחמה עם "הכוח העצום" הזה שנקרא "הרשימה הקומוניסטית החדשה".

לחבר-הכנסת אכנרי אומר, שאין ספק כי אנו נמצאים במלחמה — קודם מלחמה ממש ועכשיו מלחמה מדינית — נגד אויבים שאין להם צורך לקיים דיונים בפרלמנטים שלהם, ואפילו לא בתוך הממשלות שלהם, והעתונות שלהם איננה צריכה לחשוב מה כתוב, כי אומרים לה מה לכתוב ומה לא לכתוב. האם אתה באמת חושב שאנחנו יכולים להרשות לעצמנו את הלוקסוס הזה? אני בטוח שלא רק אתה, אלא גם הרבה חברים בכנסת, ולא רק בכנסת, היו רוצים לברר מספר דברים, שמי שנמצא במאבק מחליט מרצונו הטוב: אנחנו נקיים את הדיון מאחורי דלתים סגורות. הרעיון נמצא כבר בחוק יסוד: הכנסת, שאפשר לקיים דיון נים בישיבות סגורות. אז מה לך כי תלין על כך שישיבות הממשלה, בהן דנים בשאלות החיים והקיום של המדינה, יתקיימו בדלתים סגורות?

אי לזאת אני מבקש להעביר את החוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 6), תשכ"ז—1967, לוועדת הפנים, ואת שני החוקים האחרים — חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 11), תשכ"ז—1967, וחוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז—1967, לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

מה טענה יש לחבר-הכנסת שוסטק, ששר הבטחון לא הציע את המינשר הזה, אלא הממשלה הולכת בדרך זו, הטעונה החלטה של הממשלה כולה? מאימתי במדינת ישראל שר הבטחון הוא מוסד בפני עצמו? האין כדבר הזה במדינה דמוקרטית; האין כדבר הזה בכלל במדינה מאורגנת לו היינו הולכים בדרך של פקודת שטח השיפוט והסמכויות, שאתה ציטטת ברוב למדונותך, חבר-הכנסת שוסטק, והדברים היו נקבעים על-ידי מינשרים שמוציא שר הבטחון...?

אליעזר שוסטק (המרכז החופשי):
בשם הממשלה.

שר-המשפטים י. ש. שפירא:
כלום המינשרים שהוצאו על-ידי שר הבטחון דאז, הוצאו על דעתו הוא בלבד ולא על דעת ממשלתו כולה?

כך דרכה של ממשלת ליכוד לאומי. אחת המטרות הגדולות של ממשלת ליכוד לאומי בשעת חירום היא שהממשלה תוכל לבוא לכנסת, בהסתמכה על רוב של תשעים אחוז של העם, ולומר לחברי הכנסת: אנו מבקשים מכם אסמכתה שכל ממשלה יכולה לקבל. גם חוקים פיסקאליים העברנו במשך שעה וחצי בשעת חירום. בכל ענין הנוגע למאבק הלאומי והמדיני, אם רואה הממשלה שחסר לה מכשיר חוקי כלשהו, היא באה לכנסת ומעבירה חוק תוך 24 שעות, אם יש צורך בכך. לשם כך קיימת ממשלה של ליכוד לאומי, מה זכות יש לך, חבר-הכנסת שוסטק, להחשיד את הממשלה? האומנם כל רסיס של חברה יוכל להאשים את כלל הציבור?

אליעזר שוסטק (המרכז החופשי):
הלוואי ויהיה זה חשד שווא.

שר-המשפטים י. ש. שפירא:
סלה לי מאד, חבר-הכנסת שוסטק, הממשלה פועלת על דעת העם, כי היא נבחרת העם.

אליעזר שוסטק (המרכז החופשי):
הרוב בכנסת איננו פועל על דעת העם בנקודה זו. יש תהום בין החלטת הרוב לבין הרגשת העם.

שר-המשפטים י. ש. שפירא:
אתה ולתמיד עליך לדעת, שאתה לשון שנקטת, שפר' למנט שנבחר באופן דמוקרטי איננו מייצג את העם — זוהי לשון שיש לחתוך אותה.

משה ורטמן (המערך):
אתה נבחר של תנועת החירות ולא של סיעת המרכז החופשי.

אליעזר שוסטק (המרכז החופשי):
אני מייצג את העמדה המקורית של תנועת החירות. זוהי העמדה המקורית של תנועת החירות, תנועת ז'בוטינסקי. אני באמת חופשי, עלי לא חל האלם.

שר-המשפטים י. ש. שפירא:
מובן שהנוסח של חבר-הכנסת וילנר הוא נוסח שלא הפתיע שום אדם. עכשיו נודע לנו שמותר לנו לחיות ומותר לנו להתקיים מפני שחבר-הכנסת וילנר מצא ב"שולחן-ערוך"

חוברת ל"ג, ישיבה קט"ח

— חוק לתיקון סקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 11) ; חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 6) ; חוק השמירה על המקומות הקדושים (דיון) (לוז); בחירת חבר כנסת להעדה למינוי דינים (לוז) —

ה צ ב ע ה

ההצעה להחזיר את החוק לממשלה לא נתקבלה.

ההצעה להעביר את החוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 6), תשכ"ז—1967, לוועדת הפנים נתקבלה.

הי"ר ק. לוז :

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את חוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז—1967, לוועדת החוקה, חוק ומשפט. חברי הכנסת וילנר הציע להחזיר את הצעת החוק לממשלה.

ה צ ב ע ה

ההצעה להחזיר את החוק לממשלה לא נתקבלה.

ההצעה להעביר את חוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז—1967, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

הי"ר ק. לוז :

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את החוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 11), תשכ"ז—1967, לוועדת החוקה, חוק ומשפט. יש גם הצעה של חברי הכנסת וילנר להחזיר את הצעת החוק לממשלה.

ה צ ב ע ה

ההצעה להחזיר את החוק לממשלה לא נתקבלה.

ההצעה להעביר את החוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 11), תשכ"ז—1967, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

הי"ר ק. לוז :

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את החוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 6), תשכ"ז—1967, לוועדת הפנים. חברי הכנסת וילנר הציע להחזיר את הצעת החוק לממשלה.

ה. בחירת חבר כנסת לוועדה למינוי דינים

הי"ר ק. לוז :

אנו עוברים לסעיף ח' בסדרי-היום: בחירת חבר כנסת לוועדה למינוי דינים, בהתאם לסעיף 6 לחוק הדינים, תשט"ו—1955. אבקש את סגן מזכיר הכנסת לקרוא את שמות חברי הכנסת. על שולחנות חברי הכנסת יש פתקים ומעטפות.

(סגן מזכיר הכנסת ח. ליאור קרא את שמות חברי הכנסת לפי סדר אלף-ביתי. והם שמים את מעטפות ההצבעה בקלפי.)

- נעדר ראובן ברקת
- מצביע עקיבא גוברין
- נעדר אהרן גולדשטיין
- מצביע יצחק גולן
- מצביעה מטילדה גז
- נעדר ישראל גלילי
- מצביע שלמה יעקב גרוס
- נעדר עמוס דגני
- נעדר משה דיין
- נעדר צבי דינשטיין
- נעדר גדעון האוזנר
- נעדר דוד הכהן
- מצביעה רות הקטין
- נעדר יוהר הררי
- נעדר מאיר וילנר
- מצביע זרח ורהפטיג
- מצביע משה ורטמן
- מצביע פריגיא זוארץ
- נעדר עברול-עזין זועבי
- מצביע מרדכי זר
- נעדר אמיל חביבי
- נעדר יעקב חזן
- מצביע מיכאל חזני
- מצביע אשר חסין
- נעדר תופיק טובי
- מצביע אברהם טיאר
- מצביע מנחם יריד
- נעדר אהרן ידלין
- נעדר מאיר יערי
- נעדר ישראל ישעיהו-שרעבי
- מצביע גבריאל כהן
- מצביע מנחם כהן
- נעדר חיים כהן-מגורי
- מצביע שלמה כהן-צידון
- נעדר קלמן כהנא
- מצביע יעקב כץ
- מצביע דניאל יצחק לוי
- מצביע יצחק מאיר לויין

- נעדר אבא אבן
- מצביע בנימין אבניאל
- לא משתתף אורי אבנרי
- מצביע שניאור זלמן אברמוב
- מצביע אהרן אוזן
- מצביע משה אונא
- מצביע ברוך אוניה
- נעדר יגאל אלון
- מצביעה שולמית אלוני
- נעדר סוף-אלדין אלזעבי
- נעדר אריה אליאב
- נעדר יוסף אהרן אלמוגי
- מצביעה שושנה ארבל-אלמוזלינו
- מצביע ראובן ארוי
- נעדר משה ארם
- נעדר זלמן ארן
- נעדר לוי אשכול
- מצביע מנחם בגין
- מצביע יוחנן בדר
- מצביע אריה בהיר
- נעדר יוסף בורג
- מצביע מרדכי ביבי
- מצביע אברהם ביטון
- נעדר אריה בן-אליעזר
- נעדר דוד בן-גוריון
- מצביע ישראל שלמה בן-מאיר
- מצביע מרדכי בן-סורת
- נעדר אהרן בקר
- מצביע משה ברעם

— בחירת חבר כנסת לחעדה למינוי דיינים (לזו); חוק רישוי עסקים (לזו, בן־מאיר) —

שלמה לורנץ	—	מצביע	חיים יוסף צדוק	—	נעדר
אמנון לין	—	מצביע	זאב צור	—	מצביע
חיים לנדא	—	מצביע	צבי צימרמן	—	מצביע
גולה מאיר	—	נעדרת	יצחק קלינהופר	—	מצביע
גיבר מועדי	—	נעדר	ישראל קרגמן	—	מצביע
שמואל מיקוניס	—	מצביע	יוסף קרמרן	—	נעדר
יעקב מרידור	—	נעדר	פנחס רוזן	—	מצביע
יצחק נבון	—	נעדר	שלמה רוזן	—	מצביע
אליאס נחילה	—	נעדר	אסתר רוזאל־נאור	—	מצביעה
מרדכי נמיר	—	נעדר	אלימלך רימלט	—	נעדר
דבורה נצר	—	מצביעה	יצחק רפאל	—	נעדר
דב סדן	—	נעדר	אליעזר שוסטק	—	מצביע
מרדכי סורקיס	—	מצביע	יוסף שופמן	—	נעדר
טובה סנהדראי	—	נעדרת	שמואל שורש	—	מצביע
יוסף ספיר	—	נעדר	בנימין שחור	—	מצביע
פנחס ספיר	—	נעדר	מרדכי חיים שטרן	—	מצביע
משה סרדינס	—	מצביע	ויקטור שם־טוב	—	מצביע
יוסף סרלין	—	מצביע	יהודה שערי	—	נעדר
דיאב עובידי	—	נעדר	חיים משה שפירא	—	מצביע
ברוך ערוזיאל	—	נעדר	זאב שרף	—	נעדר
מרדכי עופר	—	מצביע	אליהו ששון	—	מצביע
יוסף פישר	—	מצביע	אמה תלמי	—	מצביעה
נתן פלד	—	נעדר	יוסף תמיר	—	מצביע
מנחם פרוש	—	מצביע	שמואל תמיר	—	מצביע
שלמה פרלשטיין	—	נעדר			
שמעון פרס	—	נעדר			
דוד פתל	—	מצביע			
רחל צברי	—	מצביעה			

הי"ר ק. לזו :

אבקש מחברי־הכנסת הבאים: מרדכי עופר, מנחם יידי, מטילדה גז ואברהם טיאר להוות את הוועדה למניין הקולות.

ו. חוק רישוי עסקים, תשכ"ז — (1967 *)

(קריאה ראשונה)

הי"ר ק. לזו :

אנחנו עוברים לסעיף ז' בסדר־היום: חוק רישוי עסקים, תשכ"ז—1967, קריאה ראשונה. רשות הדיבור לסגן שר הפנים.

סגן שר הפנים י. ש. בן־מאיר :

אזוני היושב־ראש, כנסת נכבדה. רישוי עסקים הוא אחד מתפקידי הרשות המקומית, משמרתו למנוע סכנות מהציבור, לשמור על שלום הציבור והסדר הציבורי במסגרת העסקים. אין מטרתו של רישוי עסקים להגן על העובדים באותם עסקים, כי תפקיד זה מסור למשרד העבודה לפי חוקי העבודה.

אין אפשרות להגדיר בצורה כללית את העסקים המוסדרים בהתאם לחוק. חובת הרישוי חלה רק על העסקים של עצי־מאיים. לא נכללו איפוא תנאי העבודה של שכירים וכן לא חל החוק על עסקים שהם מפעלים ציבוריים, כגון בית־מטבחים או בית־מלאכה המתנהלים על־ידי הרשות המקומית בעצמה.

הכלל הוא גם היום, שאדם זכאי לעסוק בכל עסק שהוא ואיננו זקוק לאישור מוקדם מצד ארגון פרופסיונלי, כפי שזה היה קיים בימי הביניים. אך מאידך גיסא אין הצדקה לניהול עסקים המסכן את בריאות הציבור, שלומו או בטיחותו, וזה מחייב אישור את הרוצה לעסוק בעסק להצטייד ברשיון. החוק המוצע איננו נתון סמכות לרשות המקומית

(* רשומות (הצעות חוק, חוב' 728).

לצמצם מספרם של עסקים מסויימים בהתאם לצרכיהם הכלכליים של התושבים או בהתאם לשיקולים אחרים.

קיימת היום שורה ארוכה של חוקים המסדירים את ניהולם של עסקים שונים ומטילים חובת רישוי. אולי היה רצוי שכל החוקים האלה יצורפו לחוק־מסגרת אחד, בדומה לחוק המוצע, ולאזרח לא היתה או אלא כתובת אחת בענייני רישוי, היא הרשות המקומית. אך בינתיים אנו מציעים בחוק שלפנינו רק פישוט של אותם החוקים המסורים כבר היום לפיקוחה של הרשות המקומית, מבלי לבטל את הצורך ברשׁ יונות נוספים לעסקים מסויימים על פי חוקים אחרים.

שלוש פקודות מתבטלות על־ידי חוק זה: פקודת המלאכות והתעשיות (הסדרתן), פקודת מכירת המשקאות המשכרים, ופקודת השעשועים הציבוריים. פקודת המלאכות והתעשיות (הסדרתן) משנת 1928 קובעת חובת רישוי מלאכות ועסקים מן המפורטים בתוספת לאותה פקודה, תוספת ששר הפנים רשאי לשנותה בצו. הרשיון ניתן על־ידי רשות מקומית שבתחומה נמצאים המלאכה או העסק, לאחר מתן האישור של משרד הבריאות או המשטרה, כמוסדר בפקודה ובתקנות על פיה. באישור כאמור מותר לקבוע תנאים לניהול העסק או המלאכה הנידונים.

לצד פקודת זו קיימת גם פקודת מכירת משקאות משכׁ רים, 1935, ופקודת השעשועים הציבוריים, 1935, ולפיהן הרשות המקומית היא הרשות המוציאה את הרשיון. ביחס למכירת משקאות משכרים רשאית היא לעשות כן בהסכמתה

בריצו החקיקה במישורים אלה והתאמתה לתקופה בה אנו חיים יש משום ברכה רבה לא רק מבחינת הסדרים והנוהלי, אלא בעיקר מבחינת הטובה שתצמח לאזרחים ביח"סיהם עם השלטונות, לאזרחים הנוזקים לחידוש רישונות וטיפול בכל הנעשה ברישוי עסקים.

ברם יש לי מספר הסתייגויות לגבי אופי החוק החדש וצביונו. אינני רואה באולם את סגן שר הפנים. הייתי רוצה שיעיץ בפרוטוקול. ואלו הן הסתייגויותי:

א. בהצעת חוק זו חסר קודקס. מן הדין שאורח המדינה הבא לבקש רישון לפתוח עסק שבו הוא מעוניין, יידע מראש את התנאים שלפיהם הוא עשוי לקבל את הרישון המיוחל, או התנאים המנועים ממנו אפשרות קבלת הרישון. כיום אין קודקס כזה במצא, ואף החקיקה המוצעת אינה מטפלת בנושא. אדם הנוזק לרשיון עומד לפני קיר אטום, והוא מחפש כל הדרכים והצינורות כדי להגיע לקבלת הרישון. לפיכך דרוש קודקס שיקיף את כל הקשור בסוגים השונים של העסקים. יש למנוע מצב שהאזרח יהיה נתון לחסרו של הפקיד המטפל בבקשה, ולא יהיה מיטלטל מפקיד לפקיד, אלא יידע את אשר לפניו לגבי אופי הבקשה והסיכוי לקבל אישור לבקשה זו על-ידי הגורמים הנוגעים בדבר.

כמ"כ חשוב שהאזרח המבקש רישון לא יהיה נתון לחסרו או לשיפוטו — אפילו האובייקטיבי — של האיש המטפל מטעם הרשות בנושא הנדון. חופש העיסוק הוא אחד מהעיקרים הבסיסיים של החירויות שעליהן אנו בונים את החברה שלנו. כל הכבדה ביורוקרטית מגבילה את החופש הזה ונוגדת כלל זה. לכן דרושה תוספת של קודקס כללי, כפי שהוא קיים לגבי הבינוי, אדם המגיש בקשה לבנות בית, יודע מראש על-פי כללים קבועים, באילו תנאים ביחס למגרש, לטיב הבניה, לטיב החומרים וכו', יקבל את הרישון. אשמח מאד אם שר הפנים וסגן שר הפנים יתנו דעתם על הערה זו, שהיא ראשונה.

הערה שני: יש צורך שתיקבע כתובת אחידה לגבי כל הטיפול הנוגע לרישוי עסקים. הצעתי שתיקבע כתובת אחת ואחידה, אליה יפנה האזרח. וכתובת זו צריכה להיות הרשות המקומית. הרשות המקומית צריכה, מתוך סדרים ארמיניסטרטיביים פנימיים, לגרום לכך שהפונה והמבקש את הרישון לא יודקק לפנות בנפרד למשרה, ולא יודקק לפנות בנפרד למכבי"אש במקרה שהוא צריך לעשות סידור רים הדרושים לכיבוי שריפות; ולא יודקק לפנות בנפרד למשרד הבריאות, בכל הנוגע לסידורים הנוגעים לענייני בריאות. ההתרוצצות הקיימת היום לגבי הרישוי היא מכבידה, היא מיותרת, היא ביורוקרטית, היא פסולה, ויש לבטלה. מן הדין שתהיה כתובת אחת ואחידה לגבי בקשות אלו. זאת תהיה לפי הצעתי הרשות המקומית, שתאחד בתוכה כל השירותים הניתנים לאזרח במסגרת החוק המוצע.

הערה שלישית — לגבי הקשר עם תכנון הערים. זוהי אחת הנקודות הכאובות לגבי הטיפול ברישוי עסקים. אנו מיינה צעירה. הבינוי המהיר והמזורז אצלנו מתנהל למעשה זה חמישים שנה. ראו, רבותי, באיזו מידה הצלחנו לכער את נוף הערים, לטשטש את התחומים של האזורים ולבטל את המגבלות המחייבות בינוי למגורים, עסקים, תעשייה ומלאכה. בחוק זה אין דבר הקשור בדרכי הרישוי ותכנון הערים. זו אחת הנקודות החלשות בשרשרת המרכיבה את הנהלת הערים ואת בנייתן המשופרת. הייתי מציע שבהעברת החוק הזה לוועדת הפנים יושם לב לצורך, להכרח, לנחיצות, להאם בין המתכננים את הערים ובין הקובעים את סדרי הרישוי.

של ועדה, שבה מיוצגים משרדי הבריאות והמשטרה והמומנה על המחוז.

קיומן של שלוש המסגרות החוקיות הללו גורם קשים. בתי-המשפט העליון, בערעור פלילי 203/58 (פסקי דין, כרך י"ג, עמ' 294), פירש הוראת סעיף 4 (ד) לפקודת המלאכות והתעשיות (הסדרתן) באופן שגשלה האפשרות החוקית להתנות תנאי ברשיון לבית-קפה האוסר משחקי קלפים רק משום שלאורו בית-קפה ניתן רישון לפי פקודת מכירת משקאות משכרים, 1935, אשר במסגרתה לא ניתן להתנות תנאי כזה.

החוק המוצע בא לכרוך בכפיפה אחת את ההוראות בדבר רישוי העסקים למיניהם, אגב החלפת ההוראות המיושנות והתאמתן למציאות הישראלית וסילוק התקלות שנתגלו בהפעלת הפקודות הקיימות.

יש לציין כי הרישוי הוא רק אחד האמצעים להסדרת העסקים, וערכו תלוי בפיקוח שוטף יעיל, פיקוח זה מתקיים עליי הרישוי המקומית, וגם הוא מכוון לבריאות הציבור, שלומו ובטיחותו בלבד. פקחי הרשות המקומית בודקים אם בעל העסק מחזיק רישון ב"חוקף, ואם הוא ממלא אחרי התנאים המפורטים ברישון או התנאים המיוחדים והכלליים שעודכנו לגבי העסק. כדי למנוע פגיעה בציבור מוצע בחוק — כפי שזה היה קיים גם בפקודות המנדטוריות — שאפשר יהיה לסגור עסק בצורה מינהלית, אם הוא מפר את החוק, אולם צו כזה הוא זמני בלבד ועל הרשות המקומית להביא את העניין לפני בית-המשפט.

כאן חייב אני להזכיר, שלפי המלצת ועדת רוהה מכין משרד הפנים תיקון נוסף לחוק, שיבטל את הצורך להודקק לרישון כל שנה. הרישון יינתן פעם אחת, ואם לא יפרו אותו, לא יבוטל חוקפו.

במסגרת פעולותיה של הרשות המקומית קיימים חוקים אחרים שלא נכללו במסגרת החוק המוצע כאן. על המקומות שבהם מתנהלים עינוגים ציבוריים חל, למשל, גם חוק הביטוחים במקומות ציבוריים, תשכ"ג—1962, שרק לפני שבוע הצענו בו תיקון; חוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965, והרשיונות המחייבים על-פיו; הוראות מסוימות לשם מניעת דליקות אפשר לתת לבעלי עסקים גם על-פי חוק שירותי הכבאות, תשי"ט—1959, וכן ניתנת מסגרת לפיקוח על בריכות שחיה ומקומות רחצה אחרים בחוק הסדרת מקומות רחצה, תשכ"ה—1964. הרשות המקומית פועלת גם במסגרת החוק למניעת מפגעים, תשכ"א—1961, ופקודת בריאות העם, 1940, למניעת מפגעים על-ידי בעלי עסקים.

אדוני היושב-ראש, אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים.

היו"ר ק. לוז :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת יוסף תמיר.

יוסף תמיר (גח"ל):

כבוד היושב-ראש, המליאה היא כמעט ריקה. הנני מקדם בברכה את הצעת חוק רישוי עסקים, תשכ"ו—1967, שהוגשה עליי סגן שר הפנים, והבאה להחליף את סק"ד המלאכות והתעשיות משנת 1928, את פקודת מכירת המשקאות המשכרים משנת 1935 ואת פקודת השעשועים הציבוריים משנת 1935. חייב אני לומר, שגם אילו לא הייתי היום שותף לקואליציה הייתי נודג כן ומקדם בברכה את המעשה הרב שעושה הממשלה על-ידי ביטול חקיקה מיושנת של ראשית המאה והתאמתה לצורכי הזמן החדש.

— חוק רישוי עסקים (ני. תמיר, לו); תוצאות הבחירות לוועדה למינוי דינים (לו); חוק לתיקון סקודת המתעסקים ברפואה (לו, ש. רוזן) —

במתן רישיונות אם המבקש אותם. לא הצטייד באישור מתאים מהג"א. והיינו, ללא רישיונות מטעם השלטונות המוסמכים בענייני בטיחות לשעת חירום, לא יינתנו רישיונות לרישוי עסקים למקומות ציבוריים, כגון בתי קולנוע, בתי קפה, בריכות שחיה ועוד.

הערה אחרונה מתייחסת לטעיף 15, הן באחריות של תאגיד במקרה של בעירה על החוק. כאן באה הצעה מספר 1: „רשאי בית-המשפט להטיל עליו קנס שלא יעלה על כפל שיעור הקנס שהיה רשאי להטילו אילולא סעיף זה“. במקרה שאחראי לעבירה הוא איש, הוא יכול „לזכות“ במאסר. אבל אי אפשר לאסור תאגיד, ועל כן מציעים להטיל עליו עונש כספי כפול. הגני סבור שענין זה שייך למשפט הכללי. ייתכן מאד שהטעיף מיותר כאן. ההצעה הזאת באה על מנת שוועדת הפנים, כאשר תלון בהצעה, תברר ביתר יסודיות הקשר בין סעיף 15 ובין החקיקה המוצעת.

בהערותי אלה הגני מסיים את דברי, מתוך תמיכה בהצעה שהמליאה תעביר את החוק לוועדת הפנים.

היו"ר ק. לו:

הדיון בסעיף זה יימשך באחת הישיבות הקרובות.

ז. תוצאות הבחירות לוועדה למינוי דינים

אזניה קיבל 32 קולות. חברי-הכנסת יצחק נבון קיבל 20 קולות. נמנעו 12. נבחר איפוא חברי-הכנסת ברוך אזניה. חתומים חברי הוועדה למינוי הקולות: חברי-הכנסת מ. עופר, מ. גן, מ. ידיד, א. טיאר.

ח. חוק לתיקון פקודת המתעסקים ברפואה, תשכ"ז — 1967 *

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

היו"ר ק. לו:

אנו עוברים לטעיף כ"א בסדר-היום: חוק לתיקון פקודת המתעסקים ברפואה, תשכ"ז—1967. קריאה שניה ושלישית. רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת השירותים הציבוריים.

שלמה רוזן (יו"ר ועדת השירותים הציבוריים):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. ב"ד במאסר 1967 העבירה הכנסת לוועדה שתי הצעות חוק: את החוק לתיקון פקודת המתעסקים ברפואה, תשכ"ז—1966, ואת החוק לתיקון פקודת רופאי השיניים, תשכ"ז—1966. ועדת השירותים הציבוריים של הכנסת דנה בשתי הצעות החוק בכמה ישיבות והיא מביאה היום לפני הכנסת לקריאה שניה את הצעת החוק לתיקון פקודת המתעסקים ברפואה, תשכ"ז—1967, שהתקבלה בוועדה לאחר דיונים ממצים ולאחר ששמעה הוועדה את המומחים והגורמים הציבוריים הנוגעים בדבר, והצעה זו נתקבלה בוועדה ללא הסתייגות, ואילו הצעת החוק לתיקון פקודת רופאי השיניים טעונה בירור וליבון נוסף.

הוועדה שמעה בישיבותיה את נציגי משרד הבריאות וכן את נציגי איגוד הרופאים המרדמים, את נציגי הסתדרות רופאי השיניים ואת קצין הרפואה הראשי של צה"ל.

הצורך בתיקון החוק הבא להסמך רופאי שיניים לשמש כרופאים לאנסטזיה בתנאים שהחוק מגדיר אותם, נובע מן המחסור החריף ברופאים מרדמים, הקיים בישראל כבארצות רבות אחרות, ויש לו טעמים כלכליים ומקצועיים כאחד.

מחסור זה קיים בימים כתיקונם ועל אחת כמה וכמה בשעת חירום. כאשר עסקנו בוועדה בחוק זה, לא העלינו כמובן על הדעת כי כה קרובים אנו לימי חירום, ואכן בימי המבחן הגורליים שעברו עלינו כבר הוכיחו עצמם אותם רופאי השיניים שקיבלו את הכשרתם באנסטזיה והם תרמו תרומתם בריפויים של הפצועים. החוק המוצע מקורו, כאמור, במחסור החריף ברופאים מרדמים, ומאידך גיסא באפשרויות הקיימות במסגרת השירות בצבא לתת לרופאי שיניים הכשרה מועילה הדרושה באנסטזיה. בדיון בכנסת עוררו כמה חברים, ובצדק, את השאלה המצפונית החמורה, אם מותר לנו להרשות לרופאי שיניים, לאחר הכשרה של שנה בלבד, לעסוק באנסטזיה, והרי רבה וגדולה האחריות המוטלת על האנסטזיסט. ונאמר, כי „איגוד המרדמים הביע התנגדותו הנמרצת ביותר לכך שההרדמה תיעשה על-ידי אנשים שאינם מוסמכים לרפואה בתחום זה“.

לא נעלם מעיני חברי הוועדה גודל האחריות לשלום החולה המוטלת על האנסטזיסט, והעובדה כי מקצוע זה תובע יגיע רפואית מקפת, והרי אין זה מקרה שהמועצה המדעית של הסתדרות הרופאים קבעה משך התמחות של ארבע שנים למומחה לאנסטזיולוגיה.

רק לאחר שפרופסור חן, יושב-ראש איגוד המרדמים, וד"ר גסנר, רופא מומחה להרדמה, סיכמו כי על אף החששות יש לקבל את החוק המוצע, סמכנו את יינו על כך. החוק המוצע מגביל את מתן הרשיון לעסוק בהרדמה:

„דברי הכנסת“, חוב' כ"א, עמ' 1610; גספחות.

חוברת ל"ג, ישיבה קט"ח

— חוק לתיקון פקודת המתעסקים ברפואה (ש. רוזן, לוז), חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 11) (סרלין, אונא, שוסטק) —

אשר לעוזרים וטכנאים באנסטזיה, הרי לפי סעיף 13 לפקודת המתעסקים ברפואה, 1947: „אדם המורשה לעסוק ברפואה רשאי להעביד בהשגחתו האישית אחרות, חובשים וטפלינים בזיקה אל עבודתו המקצועית“ ולא לכך, כמובן, הכוונה.

בבואנו להמליץ לפני הכנסת על קבלת החוק המוצע לא הקילונו, אפוא, בגודל האחריות המוטלת על האנסטזיסט ולא באנו לוותר על רמה מקצועית-רפואית מעולה, אלא באנו לידי המסקנה, יחד עם המומחים, כי המציאות מחייבת את התיקון והחוק המוצע יש בו מירב הערכויות לקיום הרמה הרפואית הדרושה.

היו"ר ק. לוז :

אין הסתייגויות להצעת החוק. אני מעמיד להצבעה את סעיף 1.

הצבעה

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ק. לוז :

אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

הצבעה

חוק לתיקון פקודת המתעסקים ברפואה, תשכ"ז — 1967, נתקבל.

היו"ר ק. לוז :

אני מודיע על הפסקה של שעה אחת. הישיבה תחודש בשעה 19.15.

הישיבה נפסקה בשעה 18.03.

הישיבה חודשה בשעה 19.30.

ט. חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 11), תשכ"ז — 1967 *

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

היו"ר י. סרלין :

אני מתכבד לחדש את ישיבת הכנסת. אנחנו עוברים לסעיף כ"ג בסדר-היום: חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 11), תשכ"ז—1967, קריאה שניה ושלשית. אבקש את יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט להביא את החוק.

משה אונא היו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט:

כבוד יושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מתכבד להביא לקריאה שניה ושלשית את החוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 11), תשכ"ז—1967, שהועבר אלינו היום לדיון.

הועדה שמעה הסבר על משמעות החוק ועל ההשתלשלות ההיסטורית בקביעת גבולות המדינה, וקיבלה את הצעת הממשלה ללא שינוי. רצוני להסב את תשומת-לב הבית לכך, שהחוק הוא חוק מסגרת הנותן סמכות חשובה ביותר בידי הממשלה. אנחנו בטוחים, שהממשלה תשתמש בחוק זה בתבונה, באופן הנכון ובמועד הנכון, לטובת העם והמדינה. אני מבקש להעמיד את החוק להצבעה.

אליעזר שוסטק (המרכז החופשי):

אדוני היושב-ראש, הגשתי הסתייגות לחוק והיא לא מופיעה.

— חוק לתיקון סקודת העיריות (מס' 6) (סרלין, סורקיס, טובי, שוסטק); חוק השמירה על המקומות הקדושים (סרלין, אונא, בגין, טובי) —

י. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 6), תשכ"ז — 1967 *

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

הצבעה

חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 6), תשכ"ז—1967, נתקבל.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
החוק נתקבל ברוב קולות.

היו"ר י. סרלין:

האם אתה רוצה שימנו את הקולות? נוכל להצביע עוד פעם.

אליעזר שוסטק (המרכז החופשי):
הוא לא ביקש למנות את הקולות.

היו"ר י. סרלין:

הוא לא ביקש למנות את הקולות, אבל מישהו אחר ביקש.

(קריאות: לא.)

האם אין מי שמבקש למנות את הקולות? אם כן — החוק נתקבל.

היו"ר י. סרלין:

אנחנו עוברים לסעיף כ"ה של סדר-היום: חוק לתיקון סקודת העיריות (מס' 6), תשכ"ז — 1967, קריאה שניה ושלישית. אנקש את יושב-ראש ועדת הפנים, להביא את החוק.

מרדכי סורקיס (יו"ר ועדת הפנים):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, יש לי הכבוד להביא בשם ועדת הפנים את הצעת החוק לתיקון סקודת העיריות (מס' 6), תשכ"ז—1967, לקריאה שניה ושלישית. החוק נתקבל פה אחד בוועדת הפנים, ללא שום הסתייגות. אנקש את כבוד היושב-ראש להעמיד את החוק להצבעה בקריאה שניה ושלישית.

היו"ר י. סרלין:

אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה

סעיפים 1 ו-2 נתקבלו.

היו"ר י. סרלין:

אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

יא. חוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז — 1967 *

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

היו"ר י. סרלין:

אנחנו עוברים להצבעה על סעיפי החוק.

הצבעה

סעיפים 1 — 5 נתקבלו.

היו"ר י. סרלין:

אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

הצבעה

בעד קבלת החוק — רוב

— מיעוט

נגד

חוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז—1967, נתקבל.

השר מ. בגין (לעבר חברי סיעת הרשימה הקומוניסטית החדשה):

אתם נגד השמירה על המקומות הקדושים?

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
זוהי שמירה על מקומות כבושים, לא קדושים.

היו"ר י. סרלין:

חברי הכנסת, שלושת החוקים האלה סותרים אופקים חדשים למדינת ישראל, ואני מאחל לממשלת ישראל לבצע אותם כדין וכדת.

הישיבה הבאה מחר בשעה 11.00. ישיבה זו נעולה.

היו"ר י. סרלין:

אנחנו עוברים לסעיף כ"ז בסדר-היום: חוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז—1967, קריאה שניה ושלישית. אנקש את יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט להביא את החוק.

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא לקריאה שניה ושלישית את חוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז—1967. החוק הועבר אלינו היום יחד עם העברת שני החוקים הקודמים. הוועדה הקדישה לחוק זה דיון מפורט למדי, למרות השעה הרוחקת, כי לחוק זה ישנה בלא ספק חשיבות כללית רבה. גם אם הוא דבר שהשעה צריכה לו, יש לו חשיבות רבה בארצנו, בה יש מקומות המקדושים לשלוש הדתות המונותאיסטיות הגדולות. חשיבותו של החוק הזה אולי בידי ביטוי, בין השאר, גם בסעיף 2, המטיל עונשים כבדים על עבירות לפי חוק זה. הכוונה היתה, גם כלפי חוץ וגם כלפי פנים, להדגיש את החשיבות שאנחנו משווים לחוק זה.

הוועדה קיבלה את החוק הזה בלי שינויים, אם כי היו סקודת לגבי כמה ניסוחים, אך היא לא ראתה מקום ולא צורך להיכנס לפרטי הדברים ולהכניס שינויים. כן גם אין הסתייגויות לחוק, ואני מבקש להביאו להצבעה.